

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова,

Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София

на дисертационен труд за присъждане на научна степен **„доктор на науките”**

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: д-р Ирена Бруквицка

Тема: „Икономически аспекти на лечението на диабетно стъпало и отражението им върху системата на здравеопазването в Полша”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 816 от 12.12.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Икономически аспекти на лечението на диабетно стъпало и отражението им върху системата на здравеопазването в Полша” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р Ирена Бруквицка, катедра „Финанси и застраховане“, ВУЗФ.

Материалите, представени от ВУЗФ, включват всички необходими документи за процедурата, а именно: автобиография на английски език, копие на дипломата за придобита образователно-квалификационна степен „доктор”, дисертационен труд на руски език, автореферат на руски език, автореферат на български език, списък на публикации и резюмета, справка за изпълнение на националните минимални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките” по професионално направление 3.8. Икономика, заповед за научно жури, презентация на д-р Ирена Бруквицка, справка на приносите на български език.

В автореферата кандидатката е приложила общо 22 публикации, в т.ч.: 1 монография, 4 научни редакции на научни монографии, 7 научни статии и 10 публикувани глави в колективни монографии.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Ирена Бруквица има образователна и научна степен „доктор“ по хуманитарни науки в областта на социологията от Institute of Sociology, Faculty of Social Sciences of the University of Silesia in Katowice, Полша от 2010 г. През 2021 г. тя е дипломирана като специалист по психиатрично сестринско обслужване от Center for Postgraduate Education of Nurses and Midwives in Warsaw. Тя е завършила магистърска степен по сестринско обслужване в Nursing Faculty of the Medical University of Lublin през 1996 г., и бакалавърска степен през 1991 г. в Medical Vocational Study in Jarosław. Д-р Ирена Бруквица има богат практически опит в тази сфера и много допълнителни квалификации.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на д-р Ирена Бруквица е с общ обем от 263 страници. Структуриран е в увод, три основни раздела, заключение, библиография и едно приложение. Представени са списък на фигурите, списък на таблиците и списък на графиките. В труда са налице 48 таблици, 66 графики (диаграми) и 5 фигури. Библиографията включва общо 300 литературни източника.

Основната цел на изследването е да се покажат тенденциите в полската система за отчитане на лечението и грижите за диабетици при лечението на синдром на диабетно стъпало (СДС). Тези тенденции са свързани с приоритета на медицинските организации в прилагането на специфични терапевтични мерки при пациенти със СДС. Има много признаци, че тези съображения са свързани предимно с икономическата сфера на провежданото лечение. В труда са поставени следните изследователски въпроси:

1. Влияят ли икономическите аспекти при лечението на СДС върху решението на лекуващата организация за ампутация на крайник?

2. Одобрява ли Националният здравен фонд ампутацията на долен крайник при лечение на СДС поради прехвърляне на натоварването на собствения си бюджет върху Управлението за социално осигуряване?

3. Дали увеличаването на преките и непреки разходи за лечение на диабет се дължи основно на усложнения при СДС?

За да се даде отговор на тези въпроси са формулирани множество хипотези на изследването. Приложените методи на научно изследване в дисертацията са главно следните: метод на индукция и дедукция, метод на анализ и синтез, сравнителен анализ, емпиричен анализ, дескриптивен анализ, факторен анализ, графичен и табличен анализ, критичен анализ и други.

Основният приложен изследователски метод е емпиричното изследване, което се състои в събиране и разработване на анализ на системата за заплащане на лечението и грижите на пациенти със захарен диабет при лечението на СДС, тъй като е от голямо значение от икономическа гледна

точка при избора на методи за лечение. Това може да се изрази в икономия на текущите лечебни процедури. Това изследване е своеобразно обобщение на състоянието на заплащане на лечебните процедури в зависимост от методите на лечение на СДС през последните 10 години, въз основа на събраните и систематизирани данни.

Първият раздел на труда е посветен на анализа на епидемиологията на диабет тип II и усложненията в контекста на световните разходи за здравеопазване. В тази връзка са изследвани икономическите аспекти на патофизиологията на макро- и микроангиопатичните усложнения при захарен диабет. Обърнато е специално внимание на предотвратяването на образуването на синдром на диабетно стъпало като важен елемент за намаляване на разходите за неговото лечение. Направен е анализ на ролята на лечението на синдрома на диабетното стъпало в медицинската индустрия.

Вторият раздел на труда е посветен на анализа на социално-икономическите разходи за лечение на диабетно стъпало. Направен е анализ на стойността на консервативното лечение на диабетни язви – стационарни и амбулаторни консервативни грижи за пациенти с диабетни язви на стъпалото и е изведено икономическото значение на този проблем. Също така са анализирани разходите при ампутация на крайник при диабетно стъпало – разходи за подготовка за операция, оперативно лечение, непосредствен следоперативен период и амбулаторно лечение. Изведена е ролята на интердисциплинарното лечение на диабетно стъпало и нейните икономически аспекти.

В третия раздел на труда е направен икономически и финансов анализ на възстановяваните помощи за лечение на диабетно стъпало в Полша. Систематизирани са услугите, предоставяни в рамките на лечение на диабет в Полша и е направен емпиричен анализ на наличните данни. На тази основа е изготвена прогноза за броя на помощите, предоставени в рамките на лечението на захарен диабет в Полша. Също така са анализирани наличните данни за извършените лечебни процедури, завършили с ампутация. Накрая е направен анализ на непреките и нематериални разходи за лечение на усложнения при синдром на диабетно стъпало и са обобщени резултатите от авторовото изследване.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Представеното научно изследване се отличава с приноси с теоретичен и с приложен характер, които са изведени на базата на постигнатите резултати от изследването.

Според мен могат да се открият следните **научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд** на кандидатката:

- (1) Изведена е необходимостта от реформа на полската система за отчитане на лечението и грижите за диабетици със синдром на диабетно стъпало поради установените сериозни икономически проблеми при провежданото лечение. Установено е, че разходите за лечение на усложнения от СДС далеч надхвърлят разходите за превенция. Препоръчва се по-

ведение, което спомага за укрепването на здравето, за намаляване на риска от ампутация и забавяне настъпването на увреждане при пациентите. Изведена е ролята на предоставянето на интердисциплинарни грижи за диабет, които водят до намаляване на усложненията и следователно, до намаляване на икономическите разходи и подобряване на качество на живот на пациентите.

- (2) Установено е, че ранната диагностика и професионален контрол на захарния диабет е тактика, която позволява значително да се намали тежестта на диабета и неговите усложнения върху държавния бюджет. Целесъобразно е да се продължи анализът на получените данни, да се наблюдават допълнително обсъжданите епидемиологични и финансови параметри, както и да се провеждат циклични проучвания за определяне на мерки, които да намалят тежестта на диабета и неговите усложнения върху полското общество. Уточняването и формулирането на приоритетите, подготовката на стратегии за действие, определянето на бюджета, разпределението на ресурсите и адаптирането на плановете трябва да се основават на съществуващи и по-нататъшни анализи. Този алгоритъм трябва да набере скорост поради динамиката на явленията, представени в дисертационния труд.
- (3) Прави се предложението да се прилага общо възстановяване на разходите за съвременните методи на лечения на диабетици, като същевременно се поддържат добре дефинирани критерии за допустимост, което ще позволи положителен терапевтичен ефект. Причината е, че броят на ампутациите нараства от година на година пропорционално на увеличаването на броя на новите случаи на диабет, както и на разходите за рехабилитация и терапия, социално-икономическите разходи и професионалните отсъствия от работа. Възстановяването на разходите за оптимални съвременни методи на лечение не трябва да се разглежда като разход, а като потенциал и инвестиция. Това дисертационно изследване насърчава по-нататъшни изследвания с цел получаване на по-надеждни оценки и продължаване на определянето на индивидуалните характеристики на интервенциите, за да повлияе на тяхното използване в по-голям мащаб и да информира лицата, които вземат решения за тяхната ефективност при лечението на диабет.
- (4) Дисертационното изследване има важно значение за определянето на приоритети и планирането на ресурсите, както и за информиране на лицата, които вземат решения, което може да повлияе на икономическите разходи за пациентите и държавата.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Кандидатката е приложила общо 22 публикации, в т.ч.: 1 монография, 4 научни редакции на научни монографии, 7 научни статии и 10 публикувани глави в колективни монографии. Те са свързани с проблематиката на дисертационното изследване.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От представената Справка за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на научната степен „доктор на науките” в професионалното направление 3.8. Икономика, която кандидатката д-р Ирена Бруквицка е приложила, е видно, че е налице преизпълнение на тези изисквания.

7. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата отразява коректно основните резултати, постигнати в дисертационния труд на кандидатката.

8. Критични забележки и препоръки

Нямам съществени критични бележки към представения дисертационен труд. Единствено бих препоръчала да се открие по-ясно в списъка с публикацииите кои публикации са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – съответно в SCOPUS и в Web of Science. На тази основа препоръчвам кандидатката да се насочи към публикуване на статии и доклади именно в тези световноизвестни бази данни с научна информация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на д-р Ирена Бруквицка съдържа важни научни и научно-приложни приноси и **отговаря** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“** на Ирена Бруквицка в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

11.01.2024 г.

Рецензент:

(проф. д-р Силвия Трифонова-Праматарова)